

RÀ SOÁT PHÁP LUẬT VIỆT NAM VỚI CÁC CAM KẾT TPP VỀ ĐẦU TƯ

Kết quả và các Đề xuất

TS. NGUYỄN THỊ THU TRANG
Đại diện Nhóm nghiên cứu

Kết cấu bài trình bày

- Giới thiệu về rà soát
- Các nội dung chính cam kết TPP về đầu tư
- Kết quả rà soát
- Kiến nghị hoàn thiện pháp luật thực thi TPP - EVFTA

Giới thiệu về rà soát

Ý nghĩa của rà soát

(i) Tại sao lựa chọn lĩnh vực Đầu tư?

- Là lĩnh vực thể chế chịu tác động mạnh của các Hiệp định thương mại tự do mới (EVFTA và TPP)
- Là khía cạnh được đánh giá sẽ ảnh hưởng lớn tới hiệu quả thu hút đầu tư, đặc biệt là đầu tư nước ngoài
- Là nhân tố quan trọng thúc đẩy cải cách môi trường kinh doanh và đầu tư

(ii) Quá trình rà soát

- Đã rà soát với EVFTA
- Tiếp tục với TPP

Mục tiêu rà soát

- So sánh chi tiết từng nghĩa vụ, cam kết trong Hiệp định với PLVN
- Đánh giá yêu cầu của TPP, đặt trong so sánh với EVFTA, với nhu cầu tự thân của Việt Nam
- Đề xuất sửa đổi PLVN thực thi TPP từ góc độ quan điểm và lợi ích của doanh nghiệp (đặt trong bối cảnh có EVFTA)

Giới hạn rà soát

(i) Cam kết

- Phần Đầu tư (trong Chương 9 về Đầu tư)
- Phụ lục I và II – Danh mục các biện pháp không tương thích

(ii) Pháp luật Việt Nam

- Pháp luật đầu tư: Luật Đầu tư; các văn bản hướng dẫn
- Pháp luật liên quan (doanh nghiệp, dân sự, thương mại, bồi thường Nhà nước, trưng mua trưng dụng, trọng tài thương mại...)
- Pháp luật chuyên ngành có nội dung về mở cửa cho đầu tư nước ngoài(?)

Cam kết TPP về đầu tư

Tổng quan

- TPP
 - Chương 9 – Đầu tư, 30 Điều, 12 Phụ lục lời văn (51 trang)
 - Phụ lục I và II về các Biện pháp không tương thích
- EVFTA
 - Chương Thương mại dịch vụ - Đầu tư – Thương mại điện tử (phần Đầu tư 60 trang)
 - Phụ lục về Biểu cam kết về Dịch vụ qua biên giới và thiết lập khoản đầu tư

Các nhóm cam kết

Phần về Đầu tư

Nhóm cam kết về nguyên tắc	Chi tiết
Các nguyên tắc về mở cửa thị trường, xóa bỏ rào cản đầu tư	<ul style="list-style-type: none">- Đối xử quốc gia – NT- Đối xử tối huệ quốc – MFN- Yêu cầu đối với hoạt động – PR- Nhân sự quản lý cấp cao - Senior Management and BOD
Các nguyên tắc bảo vệ tài sản và quyền tự chủ của nhà đầu tư	<ul style="list-style-type: none">- Chuẩn đối xử tối thiểu – MST- Tước quyền sở hữu và bồi thường – expropriation and compensation- Đối xử trong trường hợp xung đột vũ trang hoặc bạo loạn dân sự- Chuyển tài sản ra nước ngoài (transfers)

Các nhóm cam kết

- Phần về Đầu tư (tiếp)

Nhóm cam kết về các biện pháp không tương thích (NCM)	Cụ thể
Phụ lục I – NCM hạn chế	<p>Các NCM trong Phụ lục này:</p> <ul style="list-style-type: none">- Là các NCM đang tồn tại- Sửa đổi, nếu có, phải theo chiều hướng không kém thuận lợi hơn hiện tại (nguyên tắc stanstill)- Một khi đã sửa đổi theo hướng thuận lợi hơn thì sau đó không được sửa theo hướng kém thuận lợi hơn mức mới (nguyên tắc ratchet) <p>VN: Bảo lưu không phải thực hiện ratchet trong 03 năm</p>
Phụ lục II – NCM không hạn chế	NCM được phép áp dụng trong hiện tại hoặc tương lai, không bị hạn chế

- Phần về đầu tư (tiếp)
 - Nhóm các cam kết về các ngoại lệ chung (mua sắm công, trợ cấp, các ngoại lệ trong TRIPS...)
 - Nhóm các cam kết về các vấn đề chung (quan hệ với các Chương khác; các yêu cầu đặc thù về thông tin hoặc thủ tục; trách nhiệm xã hội của DN; Đầu tư và các mục tiêu môi trường, y tế...)

- Phần về Cơ chế giải quyết tranh chấp giữa Nhà nước và nhà đầu tư (ISDS)
 - Các cam kết về điều kiện sử dụng ISDS (chủ thể, ý chí, thời hiệu, đối tượng...)
 - Các cam kết về quy trình tố tụng trọng tài (các bước, trọng tài, minh bạch, báo cáo của chuyên gia, nhập các vụ việc...)
 - Các cam kết về luật áp dụng
 - Các cam kết về phán quyết trọng tài (nội dung, giá trị pháp lý, công nhận và cho thi hành, xử lý trong trường hợp không thi hành...)

Kết quả rà soát

Tổng quan

- **Các kết quả**
 - PLVN đã tương thích
 - PLVN không có quy định do cam kết thuộc vấn đề riêng của Hiệp định
 - PLVN chưa tương thích
 - PLVN chưa có cơ chế kiểm soát sự tương thích
- **Các đề xuất**
 - Sửa đổi/không sửa đổi PL áp dụng chung
 - Xây dựng văn bản thực thi riêng TPP về đầu tư
 - Áp dụng trực tiếp cam kết

Phần về đầu tư

Các định nghĩa thuật ngữ

- Đa số các thuật ngữ về ISDS không được quy định trong PLVN do là vấn đề riêng của Hiệp định
 - Ví dụ: nguyên đơn, bị đơn, ICSID, ICC...
 - Đề xuất: Không phải sửa đổi, điều chỉnh gì PLVN
- Một số thuật ngữ có quy định tương đương trong PLVN nhưng có định nghĩa hẹp/rộng hơn PLVN
 - Ví dụ: doanh nghiệp, khoản đầu tư, thỏa thuận đầu tư...
 - Đề xuất: Áp dụng trực tiếp hoặc đưa vào Văn bản thực thi TPP về đầu tư, nếu có

Các nguyên tắc mở cửa thị trường, xóa bỏ rào cản

• Nguyên tắc NT

Cam kết	Hiện trạng	Đánh giá
Nguyên tắc chung NT	PLVN (Luật Đầu tư, Luật Doanh nghiệp) không có quy định phân biệt đối xử giữa nhà đầu tư nước ngoài và nhà đầu tư trong nước trừ thủ tục đầu tư	Đã tương thích
NT đối với biện pháp cấp vùng/bang	VN không có cấp vùng/bang. Nếu cam kết áp dụng cấp địa phương: PLVN không có cơ chế nào kiểm soát việc địa phương tuân thủ nguyên tắc NT Không có thông tin về đối xử với NĐT nước ngoài kém thuận lợi hơn NĐT nội địa	Cơ bản tương thích Nếu cam kết áp dụng cho cấp địa phương, có thể có nguy cơ không tương thích

Các nguyên tắc mở cửa thị trường, xóa bỏ rào cản

- **Nguyên tắc MFN**

Cam kết	Hiện trạng	Đánh giá
Nguyên tắc chung NT	PLVN về thành lập, vận hành... (Luật Đầu tư, Luật Doanh nghiệp) chỉ quy định về nhà đầu tư nước ngoài nói chung, nếu có, không có quy định phân biệt nhà đầu tư đến từ các nước khác nhau	Đã tương thích
Không áp dụng MFN với ISDS	Đây là vấn đề riêng của TPP, PLVN không quy định	Đã tương thích

Các nguyên tắc mở cửa thị trường, xóa bỏ rào cản

• Các nguyên tắc khác

Cam kết	Hiện trạng	Đánh giá
Chuẩn đối xử tối thiểu (MST)	PLVN hiện quy định khá đầy đủ, bình đẳng về các quyền tố tụng và được bảo đảm công lý, an ninh bởi cơ quan công quyền.	Đã tương thích Vấn đề ở thực thi
Đối xử trong trường hợp xung đột vũ trang, bạo loạn dân sự	<ul style="list-style-type: none">- PLVN không phân biệt đối xử trong trường hợp này, do đó đã tương thích- PLVN không quy định về trường hợp bồi thường khi lực lượng vũ trang phá hủy tài sản của NĐT vượt quá mức cần thiết, do đó chưa tương thích- PLVN thiếu các quy định chi tiết về cách thức đền bù trong trường hợp tước quyền sở hữu	Đã tương thích một phần Phần chưa tương thích đề nghị sửa PL về bồi thường Nhà nước và PL về trưng mua trưng dụng để áp dụng chung
Tước quyền sở hữu và đền bù		

Các nguyên tắc mở cửa thị trường, xóa bỏ rào cản

• Các nguyên tắc khác (tiếp)

Cam kết	Hiện trạng	Đánh giá
Chuyển tài sản ra nước ngoài (transfer)	PLVN không quy định về nguyên tắc chuyển tài sản như TPP PLVN quy định về các trường hợp được phép chuyển, TPP quy định các trường hợp có thể hạn chế việc chuyển (còn lại là được phép) Ngoại lệ của nguyên tắc này trong PLVN hẹp hơn trong TPP	Chưa tương thích Áp dụng trực tiếp hoặc đưa vào Văn bản riêng thực thi TPP về đầu tư
Yêu cầu đối với hoạt động (Performance Rquirements)	Điều 10 Luật Đầu tư <ul style="list-style-type: none">- Một số quy định tương tự TPP- Một số quy định đi xa hơn TPP- Còn thiếu một số quy định so với cam kết TPP Điều 15 Luật Đầu tư (về ưu đãi đầu tư): Không có trường hợp ưu đãi nào có điều kiện ưu đãi rơi vào trường hợp bị cấm theo cam kết TPP	Đã tương thích một phần Phần chưa tương thích đề nghị sửa Luật Đầu tư (theo TPP, riêng nguyên tắc này được áp dụng chung)
Nhân sự cấp cao	PLVN về đầu tư không có quy định nào can thiệp vào số lượng, quốc tịch của nhân sự cấp cao PL chuyên ngành có thể có quy định, nhưng phù hợp với NCMs	Đã tương thích

Phần về ISDS

Hiện trạng:

- Về thủ tục tham vấn, hòa giải: PLVN không có quy định chi tiết về một số bước thủ tục như TPP
- Về thủ tục trọng tài: PLVN hoàn toàn khác so với TPP

Đề xuất:

- Nội dung: Nghị quyết áp dụng trực tiếp cam kết ISDS
- Lý do: Các cam kết ở mục này đủ rõ/chi tiết và việc áp dụng không theo thủ tục nội địa

Tóm lại

- PLVN đã tương thích với phần lớn cam kết TPP về đầu tư, đặc biệt các nguyên tắc cơ bản như NT, MFN, MST, Nhân sự cấp cao
- PLVN đã tương thích một phần với cam kết TPP về bồi thường (trong trường hợp tước quyền sở hữu, xung đột vũ trang/bạo loạn dân sự)
- PLVN chưa tương thích với cam kết TPP về Chuyển tài sản ra nước ngoài, ISDS

- Đề xuất
 - Phần đã tương thích: Chú ý thực thi
 - Phần chưa tương thích:
 - + Sửa PL chung: Nguyên tắc PR, Bồi thường (nếu được)
 - + Văn bản thực thi riêng TPP về đầu tư: Nếu không sửa PL chung về bồi thường
 - + Nghị quyết áp dụng trực tiếp TPP về đầu tư (về ISDS, về đầu tư nếu không có văn bản thực thi riêng)

Xin cảm ơn

Trung tâm WTO và Hội nhập

Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam (VCCI)
Add: Số 09 Đào Duy Anh, Đống Đa, Hà Nội

T : +84 4 35771458 F: +84 4 35771459

E: banthuky@trungtamwto.vn

W: trungtamwto.vn | wtocenter.vn
chongbanphagia.vn | antidumping.vn

Fb: facebook.com/trungtamwtovahoinhap